

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA LITEWSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

DATA: **23 maja 2018 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS PRACY: **170 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

**UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia ucznia do:

dostosowania
kryteriów oceniania

NOWA FORMUŁA

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MOL-P1_1P-182

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 1.–5.

Poezija – tai pastanga užmegzti ryšius su kažkuo

Marcelijaus Martinaičio atsakymai į žurnalo „Naujasis Židinys-Aidai“ pateiktus klausimus

„**Naujasis Židinys-Aidai**“. A. J. Greimas yra pastebėjęs Jūsų kūryboje tikėjimo reikšmę ir kartu sunkumą jį apibūdinti. Rimvydas Šilbajoris pavadinęs Kukutį „graudžiu Rūpintojėliu“. Kiek iš tikrųjų Jūsų poeziją yra lėmusi religinė dvasia ir kaip ji pasireiškia?

Marcelijus Martinaitis. Man labai netikėta buvo A. J. Greimo gana plati tokio trumpo mano eilėraščio „Ašara...“ studija. Ją skaitydamas patyriau, kaip analizės būdu galima prisikasti ligi giliausių, net paties autoriaus neįsisąmonintų, tik poezija intuityviai perteikiamų patirčių. Skaičiau šią studiją ir pats sau nuolat kartočiau: taip, tikrai taip... Jis atskleidė, kaip tame nedideliame kūrinyje užšifruota tai, ką jau sakiau – vaikystės krikščioniškas tikėjimas, jo reiškiniai etnokultūriniais vaizdiniais, litanijų ir maldų intonacijomis.

Beje, šis eilėraštukas sukurtas dar „anais laikais“, ir atrodo keista, kad buvo spausdinamas, deklamuojamas, nedarė kliūčių jokia cenzūra, nes tikriausiai niekas neįžvelgė jo religinio turinio, ko negalėčiau pasakyti apie skaitančiuosius, kurie tikriausiai jį jautė taip pat intuityviai.

Dabar galvoju – kodėl taip buvo naršomasi po tekstus? Tikriausiai dėl to, kad literatūros reguliuotojams buvo neįkandama, nesuvokiama, jau nežinoma ir nesuprantama tai, kas sujudina, pažadina jautriausius ir paslaptiniausius sąmonės ir sąmonės klodus, kas išlieka net ir tada, kada žmogus nuolat slopinamas, užgniaužiamas.

Apie tai kalbu, turėdamas mintyse ne vien šį savo eilėrašį. Daug ką praleido tie įdėmūs skaitytojai, patys jau neturėdami panašių patirčių, kurios perteikiamos ne vien žodžiais. Panašiai „meniškai įslaptintų“ dalykų atrandu daugelyje to meto poezijos ir prozos kūrinių, į kurių gilumas nepajėgė prasiskverbti jokia, net ir pikčiausia cenzūra.

Vilniaus universitete per literatūros seminarus bei pratybas su studentais bandomė suvokti tuos giliuosius turinius lietuvių poetų ir prozininkų kūriniuose, atradami juose ir „įslaptintą“ krikščionybę. Taigi atsiveria nepaprastai įdomios prasminės atodangos, religinė patirtis, kurią neseniai dengė storas komunistinio režimo ledo klodas. O juk po ledu išlieka tai, kas būna giliai įsišakniję. Tokia ir yra religija, ypač atsinešta iš namų, iš folklorinės aplinkos, iš šeimos švenčių su didžiuliu asmeninių įsijautimų ir patyrimų turiniu.

Taip, ir Kukutis yra šiek tiek nekanoniškas „rūpintojėlis“, kuris visus prisileidžia, visus išklauso ir atsako taip, kaip kiekvienas supranta pagal savo būdą, nuotaiką bei sugebėjimus.

Pagal: M. Martinaitis, *Lietuviškos utopijos*, Vilnius, 2003, p. 173–175.

1 užduotis (0–2)

Kurie lentelėje pateikti teiginiai atitinka teksto autoriaus teiginius? Pabraukite TAIP, jeigu teiginys atitinka autoriaus teiginius, NE – jeigu neatitinka autoriaus teiginių.

1.	Poetas savo kūryboje gali perteikti ir tai, ko nėra įsisąmoninęs.	TAIP	NE
2.	A. J. Greimas neįstengė iššifruoti M. Martinaičio eilėraštyje perteiktą krikščioniškojo tikėjimo patirčių.	TAIP	NE
3.	Cenzoriai praleisdavo kai kuriuos lietuvių religinę patirtį perteikiančius kūrinius, nes neįstengdavo suvokti jų gelmių.	TAIP	NE
4.	Komunizmo laikotarpio lietuvių kūriniuose neišliko jokia krikščionybės patirtis.	TAIP	NE

2 uždutis (0–2)

Remdamiesi tekstu papildykite lentelę. Įrašykite žodžius, atitinkančius lentelėje pateiktas reikšmes ir pateiktų žodžių reikšmes.

Eil. nr.	Reikšmė	Žodis
1.	Vaizdas sąmonėje	
2.		cenzūra
3.	Vieta, kurioje žemės sluoksniai išeina į paviršių	
4.		režimas

3 uždutis (0–1)

Apie kokius skaitytojus kalbama 2-oje ir 4-oje pastraipose? Užbaikite sakinius.

1. M. Martinaičio atsakymo 2-oje pastraipoje minimi *skaitantieji* – tai

.....

2. M. Martinaičio atsakymo 4-oje pastraipoje minimi *skaitytojai* – tai

.....

4 uždutis (0–1)

Iš priešpaskutinės pastraipos išrašykite du moteriškosios giminės daiktavardžius, padarytus iš priešdėlinių veiksmažodžių.

1.

2.

5 uždutis (0–1)

M. Martinaičio atsakymo 4-oje pastraipoje raskite antonimus šiems žodžiams:

neatidus –

paviešintas –

Regina Kożeniaszkienė

Žodžio, elgesio ir jausmo kultūros dermė

Komunikacinės kalbos kultūros samprata

Kalbant reikia išlaikyti savigarbą ir kitų žmonių pagarbą, taktą, įsitikinimą, kad tai, kas pasakyta, yra tiesa. Kalba vadinama neetiška, jei kalbėtojas tvirtina tai, kuo pats nėra įsitikinęs, ko negali pagrįsti, o remiasi spėlionėmis. Kalba taip pat neetiška, jei kalbėtojas imasi nesąžiningų būdų ir įrodymus mėgina pakeisti jausmų poveikiu: pradeda žeminti pokalbio dalyvį kaip asmenybę, pasišaipo iš jo fizinių trūkumų, niekina religinius ar politinius įsitikinimus, tautinius jausmus. [...]

Kalbėtojo etinė kultūra – tai bendrų elgesio taisyklių (normų) sistema, išreiškianti visuomenės pažiūras į gėrį, blogį, pareigą, teisingumą, garbę ir pan.

Etikos ir kalbos etiketo vienovė

Kalbos etiketas yra bendrojo etiketo norma. Kultūringas kalbėtojas gerbia adresatą, yra dėmesingas, palankiai nusiteikęs jo atžvilgiu, mandagus, palaikantis gerą nuotaiką. Dorovinė elgesio kultūra sietina su kalbos etiketu, kurio turinį sudaro mandagumas ir taktiškumas. Kalbos etiketo laikymasis yra grandis, dorovinio elgesio kultūrą siejanti su kalbos kultūra.

Kalbos etiketas kalbininkų daugiausia aiškinamas kaip kalbinė mandagumo raiška, formalios ceremonialo tvarkos laikymasis, tam tikrų kasdienio kultūringo elgesio ir kalbėsenos normų (pasisveikinimo, kreipimosi, kalbinimo, atsiprašymo, padėkos, užuojautos, atsisveikinimo) paisymas (Kučinskaitė 1990). Sakytinės kalbos etiketas dar reikalauja paisyti manierų, gestų, laikysenos, aprangos reikalavimų, bet vis dėlto tai neatspindi viso etiketo turinio. „Intuityviai jaučiame, kad etiketas apima ne vien išorinį elgesį“ (Čepaitienė 1996: 6). [...]

Taigi etiketas glaudžiai susijęs su dorovine elgesio kultūra arba etinėmis kalbėtojo vertybėmis, kurios, skirtingai nuo etiketo, ne tiek matomos ar girdimos, kiek jaučiamos. Regis, panašiai etiketą sieja su etika ir estetika, suvokia jį kaip vidinės dorovinės asmens kultūros dalį ir stilistas Kazimieras Župerka (2005: 27), šiurkščių, vulgarių ar žargoniškų žodžių vartoseną laikydamas nusižengimu etikai. Reklamos tyrėja Dalia Blažinskaitė taip pat labiau pabrėžia etikos ir etiketo sąveiką, o ne brėžia ribą tarp jų: „Paprastai tariant, meluoti irgi galima kultūringai, mandagiai, bet dėl to melas iš esmės niekada netaps moralus ir etiškas“ (Blažinskaitė 2005: 144).

Stilinga kalba ir jausmo kultūra

Žygimantas Liauksminas pabrėžė estetinio jausmo kultūros svarbą. Nuosaikaus stiliaus propaguotojas, gausių epitetų ir pagražinimų priešininkas kalbai kėlė tokius tris reikalavimus: pirmiausia kalboje turi vyrauti logika, blaivus protas ir nuoseklumas; antra, kalba turi būti paprasta ir aiški; trečia, kalba turi būti graži, tačiau tas kalbos grožis turi plaukti ne tik iš žodžių, bet ir iš turinio, nes jeigu trūksta turinio, žodžiai tarytum netenka pamato (Liauksminas 1666).

R. Kożeniaszkienė, *Žodžio, elgesio ir jausmo kultūros dermė*, „Kalbos kultūra“, 2006, nr. 79, p. 240–248.

6 uždutis (0–2)

a) Parašykite, kuriai funkcinių stilių grupei priklauso pateiktas tekstas.

.....

b) Parašykite vieną stiliaus ypatybę, būdingą šio teksto kalbai.

.....

.....

7 uždutis (0–1)

Kokią kompozicinę funkciją atlieka teksto dalių pavadinimai?

.....

.....

8 uždutis (0–1)

Įrašykite tekste pavartotus terminus, kuriuos atitinka šie „Tarptautinių žodžių žodyno“ apibrėžimai.

1. – grožio kriterijų taikymas ir laikymasis; mokslas, tiriantis grožį ir meną.
2. – žmonių elgesio normų visuma; mokslas, tiriantis dorovę.
3. – nustatyta formali ceremonijų tvarka; kurios nors visuomenės ar jos dalies tinkamo elgesio normos.

9 uždutis (0–1)

Įvertinkite, ar teisingi teiginiai. Pabraukite T, jeigu sakinys teisingas, o N – jeigu neteisingas.

1.	Lietuvių mokslininkai teigia, kad kalbos etiketo negalima atskirti nuo kalbėtojo etikos.	T	N
2.	Etiška kalba laikoma tokia kalba, kai kalbėtojas išlaiko savigarbą ir pagarbą kitam.	T	N
3.	Ž. Liauksminas yra pabrėžęs, kad svarbiausia kalbėti gražiai: su gausiais epitetais ir pagražinimais.	T	N

10 užduotis (0–1)

Kurios iš skliaustų vartojimo taisyklių taikomos šiame sakinyje? Taisyklės pateikiamos po sakiniu.

Kalbos etiketas kalbininkų daugiausia aiškinamas kaip kalbinė mandagumo raiška, formalios ceremonialo tvarkos laikymasis, tam tikrų kasdienio kultūringo elgesio ir kalbėsenos normų (pasisveikinimo, kreipimosi, kalbinimo, atsiprašymo, padėkos, užuojautos, atsisveikinimo) paisymas (Kučinskaitė 1990).

Taisyklės:

1. Skliaustuose rašomos citatų, iliustracijų, minčių šaltinių nuorodos.
2. Skliaustais išskiriami įterptiniai sakiniai ar žodžiai, kurie reiškia pašalines, tarsi papildomai pasakytas pastabas.
3. Skliaustuose rašomi atskirų teksto vietų ar žodžių paaiškinimai, patikslinimai.

Pirmieji skliaustai	Taisyklės nr.:
Antrieji skliaustai	Taisyklės nr.:

11 užduotis

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

1 tema: Ar žmogaus likimas yra jo paties, ar kitų rankose? Svarstykite remdamiesi pateiktomis Vinco Krėvės-Mickevičiaus kūrinio *Skirgaila* ištraukomis, visu kūriniu ir kitu kultūros tekstu. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.

Vincas Krėvė-Mickevičius

Skirgaila

I ištrauka

SKIRGAILA [...] (*Skarbekas nusilenkia kunigaikštytei ir Skirgailai ir išeina. Skirgaila eina į skobnis, sėdasi kitame jų kampe ir galvą rankom paremia; jis niaurus; Ona Duonutė sėdasi pas verpstį. Į ją pažvelgęs.*) Atėjau sužinoti, kaip jautiesi mano pily.

ONA DUONUTĖ (*stengdamasi ramiai kalbėti*). Ačiū tau, Lietuvos valdove. Aš pasiilgau gimtojo namo ir savo artimų žmonių. Aš laikiu, kad man leisi vykti Lydon.

SKIRGAILA. Kam tau Lydon vykti? Tu ten būsi viena. Negera moteriai gyventi vienai: ją gali nuskriausti, kas panori.

ONA DUONUTĖ. Aš nieko nebijau, kunigaikšti. Aš turiu daugel draugų, kurie mane myli.

SKIRGAILA (*niauriai, taršydamas kairiąja ranka barzdą*). Tavo draugai – ne mano draugai: aš jais nepasitikiu. Gyvenk čia. Lietuvos valdovų pilis Vilniuje – puikiausia visoje Lietuvoje pilis. Kiekvienam garbinga joje viešnagėti.

ONA DUONUTĖ (*pažvelgdama į jį*). Taip, jei ši pilis nėra svečiui kalėjimu.

SKIRGAILA (*iš paniūrų į ją pažvelgdamas, įsiremdamas kairiąja ranka šonan*). Kas nenori joje gyventi kaip svečias, tas gali pasilikti čia kaliniu.

ONA DUONUTĖ (*liovusi verpti ir sudėjus rankas ant kelių*). Kunigaikšti, nejaugi tu nori prievarta mane čia laikyti?

SKIRGAILA. Ne, bet tu pati pasiliksi čia, kol aš to noriu.

ONA DUONUTĖ (*atsistojusi, drąsiai*). Tu užmiršti, Lietuvos valdove, kad aš turiu galingus užtarėjus! Jie neleis tau manęs skriausti. Brolis tavo, lenkų karalius Jogaila, galingas! Jis ir Mozūrų žemės kunigaikštis – sugebės mane apginti nuo tavo prievartos.

SKIRGAILA (*irgi atsistodamas*). Gerai, kad tu nesisieloji ir drąsiai kalbi. Aš mėgstu drąsius, ir todėl tu man dar labiau patinki. (*atsirėmęs rankom į skobnis*) Kadangi savųjų tarpe nesuradai sau tinkamo vyro, o svetimajam aš tavęs neatiduosiu, tai mano žmona būsi.

ONA DUONUTĖ. Tavo žmona? (*išdidžiai*) Aš ne vergė tavo, nors kalinė. Būsiu to, kam esu pasižadėjusi. Bet tavo žmona (*neigiamai kraipydama galvą, tvirtai*) niekadosi!..

II ištrauka

ONA DUONUTĖ (*nusigrėžusi į jį, neapykantos kupinu balsu*). Nejaugi manai, kad, taip su manim pasielgdamas, galėjai mano meilę įgyti? Buvo laikas, kada man buvo gaila tavo neramios sielos, bet... (*nusigrėžusi*) Žinoma, tu gali mane uždaryti keturiose pilies sienose, (*neigiamai kraipydama galvą*), bet tuo nepriversi pamilti tave.

SKIRGAILA. Mano žmona esi, turi manęs klausyti. Argi tavo dievas nepaliepė to, ar gal aš tau kaipo žmonai pikta esu padaręs, ar prievartą prieš tave panaudojęs?..

ONA DUONUTĖ. Patsai Viešpats Dievas lėmė mergelės širdžiai pamilti vyrą, o vyrui mergele, ir šventoji Bažnyčia laimina tą meilę amžinu ryšiu. Bet ne iš meilės vėdei mane, ne meile vadovavaisi tu, per prievartą imdamas mane sau žmona. Nėra ir negali būti Aukščiausiojo Dievo ir šventosios Mergelės, krikščionių šeimų globėjos, mūsų jungtuvėms palaimos. Skaudžia prievarta išgautas Bažnyčios palaiminimas yra tik iš Dievo pasityčiojimas. Taip kalba šventasis vyras ir mano sąžinės vadovas dvasininkas Jonas Skarbekas.

SKIRGAILA (*į ją iš paniūrų žvairuodamas, iš lėto*). Už tokius žodžius jam reikėtų liežuvis ištraukti; jei aš to neliepsiu padaryti, tai vien tik kad tau nebūtų skaudu. Bet susilauks jisai to, nors tariasi esąs savo dievo ir mano brolio Jogailos ypatingoje globoje.

ONA DUONUTĖ. Kam skriausti turi šventą žmogų? Jei tavo rūsti širdis keršto reikalauja, nubausk, o dar geriau, liepk nudėti mane: vis tiek aš tau ne žmona ir ja niekuomet nebūsiu.

SKIRGAILA (*iš paniūrų į ją pažvelgdamas*). Būsi, kai aš panorėsiu. Bet dabar ne rūščiai barti – su geru žodžiu atėjau aš pas tave. Tik, matyti, tu vis dar pasitiki savo draugais, jų pagalba ir todėl taip su manim kalbi.

V. Krėvė-Mickevičius, *Skirgaila*, <http://antologija.lt>

2 tema: Interpretuokite pateiktą eilėrašį. Suformuluokite tezę ir ją pagrįskite. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.

Maironis

Nepriklausomybę atgavus

Nejaugi tai ne sapnas? Ne svajonė,
Viliojusi... dar vakar be vilties?!
Nejau vergijoj slėgusi dejonė
Dabar tik sapnas? Šmėkla praeities?

Jauna, laisva, pati savęs valdovė
Tautų eilėn įstojo Lietuva,
Savu krauju vergijos nusiplovė,
Sutraukius pančius ištvėrme sava!

Lyg būtų grįžęs amžius Gedimino
Ir pilkalnių sukilę milžinai!..
Europos vėlei viešpačiai sužino
Lietuvių vardą, skambantį šauniai.

Už ką, už ką, Dievuliau, ta malonė,
Jog leidai mums sulaukti tos dienos?
O kiek kitų į amžiną kelionę
Nuėjo skurdūs, laukdami anos!..

Už juos karščiau tėvynę gal mylėjom?
Ar jai aukų gal nešėm brangesnių?
O ne, o ne! Tiktai daugiau kentėjom,
Per didūs nešti jungą kalinių!

Likimą aukštą, Viešpatie, mums skyrei:
Pirmiesiems džiaugtis laisvės spinduliais!
Garbė jums, budrūs šių dienų didvyriai,
Laisvais išvedę šalį vieškeliais!

Garbė, garbė, kad iš Maskvos griuvėsių
Drąsiais pečiais ją išnešėt kilniai!
Nors jūsų aš vardų nebeminėsiu,
Bet jus minės su pagarba ainiai.

Maironis, *Nepriklausomybę atgavus*, <http://antologija.lt>

WYPRACOWANIE

na temat nr

.....

.....

.....

Blank page with horizontal dotted lines for writing.

Blank page with horizontal dotted lines for writing.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)